

*Хилько О.Л.**

УКРАЇНА МІЖ ЄВРОПЕЙСЬКИМ ТА ЄВРАЗІЙСЬКИМ БЕЗПЕКОВИМИ ПРОСТОРАМИ

Ключовим фактором, що впливає на місце, роль і поведінку України в архітектурі європейської безпеки, є її місцезнаходження на перетині трьох безпекових просторів – європейського, євроатлантичного та євразійського. Україна не інтегрована в жоден з них такою мірою, яка давала би підстави говорити про гарантії її національній безпеці. Розташування України на перетині декількох регіональних систем безпеки з різним ступенем гомогенності, цілісності, з різними підходами до визначення загроз безпеці і шляхів їх подолання та нейтралізації ускладнює самовизначення Україною свого місця і ролі в тій чи іншій системі безпеки. Так само як Україна не знайшла моделі вигідного використання свого геополітичного положення, так само не з'ясованими залишаються варіанти поведінки в центрі трьох безпекових просторів. Виходячи з останніх тенденцій трансформації систем безпеки у цих просторах, головною стратегічною загрозою для України є небезпека її маргіналізації між безпековими просторами, ключові сили якого будуть здійснювати на неї відчутний тиск.

Що являють собою на сучасному етапі європейський / євроатлантичний і євразійський безпекові простори і яке місце в них посідає Україна? Розглянемо ці простори через прояви регіоналізму, через інституалізовані структури – безпекові організації. На європейському безпековому просторі класичними безпековими інституціями є ЄС і НАТО, до певної міри ОБСЄ та Рада Європи. На євразійському – ОДКБ і Шанхайська організація співробітництва.

Згідно із деякими дослідженнями, особливістю організацій на євразійському безпековому просторі є закладена в їх природі орієнтація не на функціональний, а на ідеологічний підхід – в центрі уваги учасників питання суверенітету, виживання режимів, невтручання, але не прагнення до спільного вирішення проблем чи спільної відповіді на загрози. Вони виступають, до певної міри, інструментом легітимізації існуючих режимів в очах світового співтовариства. Відтак, функціональні механізми діяльності цих організацій недорозвинені.

Західні безпекові структури, такі як ЄС, НАТО, РЄ засновані на базі сповідування всіма членами спільних цінностей, в основі яких лежать ліберально-демократичні ідеї. Відтак, вони поділяють багатосторонній підхід до вирішення безпекових питань та подолання загроз. Організації євразійського безпекового простору не відрізняються ідеологічною та ціннісною гомогенністю членів, відтак, відданість певного роду цінностям не є критерієм членства. Учасники цього простору не об'єднані спільною ідентичністю.

На відміну від європейського безпекового простору, який є стабільним, усталеним, євразійський простір безпеки є неоформленим остаточно, він фрагментований, мозаїчний і нестабільний, тобто може передбачати певну міграцію учасників до інших систем. Він характеризується домінуванням державних інтересів окремих учасників над колек-

* кандидат політичних наук, науковий співробітник НДЧ Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка